

ЛИСТИ ВАСИЛЯ ЛІСНЯКА ДО ПАВЛА ТИЧИННИ

Ім'я поета Василя Андрійовича Лісняка назавжди увійшло в історію літературного Запоріжжя, залишивши поколінням шире поетичне слово, сійво якого світитиме ще довго. Та до спадщини Лісняка належать не тільки його збірки поезій і прози. Не менш цікавими та захоплюючими є його листи, в яких відкривається внутрішній світ поета. Це, зокрема, листи Лісняка до Павла Тичинни.

Давно зауважено, що в епістолярії можна почерпнути чимало такого, чого неможливо виявити в інших джерелах. Саме завдяки листуванню стає відомим невідоме, розкривається найпотаємніше. Тим більше, коли мова йде про листування з такою людиною, як Павло Григорович Тичина.

Перше знайомство Лісняка з Тичиною відбулося в 1937 році в Києві на поетичному семінарі молодих, на якому, до речі, виступали Михайло Стельмах, Василь Швець, Павло Тичина і сам Василь Лісняк. Саме після цього між ними зав'язується листування.

У своїх листах до Тичини Василь Андрійович ділиться власними задумами й творчими планами, надсилає зоспити з віршами, сподіваючись на професійну оцінку, підтримку та тепле слово. У листах Лісняк по-синівськи називає Тичину «дорогий батечку». І Павло Григорович, занадто перевантажений безліччю державних, громадських, наукових обов'язків, знаходить час по-батьківському доброзичливо й уважно ставитися до молодого поета: «Василеві Лісняку слід продовжувати свої наспівування у степу. Бо це ж наспівування є немовби доганянням того, що вже давно б було треба Вашому таланту...».

В особистому фонді П. Г. Тичини зберігається 38 листів від В. А. Лісняка (13 січня 1941 р. — 16 січня 1963 р.), серед яких чимало поздоровлень та листів приватного змісту.

Листи публікуються вперше, за автографами, які має у своєму розпорядженні Державний архів-музей літератури і мистецтва України в Києві.

Листи подаємо в хронологічній послідовності.

Підготував до друку
Олександр СМЕЦЬ.

м. Пологи.

18 вересня 1942 р.

Дорогий Павло Григорович!

До мене з Сталінграда надійшли вісті, які дуже порадували і водночас трохи засмутили мене. Радую те, що мені була від Вас листівка, засмутило те, що при пересиланні її в Астрахань вона десь загубилася. Крім цього, кажуть, що мої листи до Вас, мабуть, не доходять.

Але я в це не дуже вірю, та й робив я так, щоб вірші — чи безпосередньо через Михайла Стельмаха або Максима Тадейовича, — до Вас потрапляли.

Дещо нове я й зараз надсилаю Вам в надії на те, що Ви одержите мого листа.

ДУМА

Сипле красне літо
по отаві квітом,
По садах доспілим
яблуком звиса...
Вже не так то й мало
в світі літ прожито,
А неначе вперше
стрілась ця краса
Крізь століття сиві
все б дививсь на неї
Як зеленим блиском
сонце по траві...
Як встають жоржини
й тихо сплять лілеї,
Як спадає листя
в жовтій куряві.
Без кінця б провадив
будь-яку роботу
В полі, на вгороді,
в лузі чи в саду.
І свою невтомність,
і свою турботу
Укладав би вічно
в мрію молоду.
Мрії! Тільки мрії!
Де ж цьому бувати? —
Та ж як день у грудні
є життя моє,
А й на нього люто
grimнули гармати —
І прожити німець не дає.
Що йому сказати?
Що йому зробити?
Як пожити в світі,
принести свій труд?..
Бачу, розумію:
німця
треба вбити.
Тут моє сучасне,
і мабутнє тут.

23 серпня 1942.

ЗА ВСЕ ОДЕРЖИШ ТИ СПОВНА

Чадиш листівками,
німчуро,
Щоб нашу честь
втопить в багні...
Дивись же ти,
собачо шкуро, —
Читають їх лише вогні.
І знай: що жоден злодій
в світі
Не був зустрінутий,
як гість;
Так взимку гріється
і їсть;
Що прийде грізний час
розплати,
За все одержиш ти сповна.
І буде вік тебе клювати
Тобою роджена війна.
5 вересня 1942 р.
Південний фронт.

В ту ніч я написав вірш «Помстимося». Це було на 10 вересня. 11 вересня я підніс вірш в редакцію, і 13 він уже з'явився на сторінках газети.

Ці подробиці розповідаю для того, щоб сказати, що і я до деякої міри володію «швидкістю створення», про яку говорили 27 січня (цього року в Москві). Далі йде вірш —

МОЛОДИЙ ВОЇН

— Чим ви недужий? —
спитали юнца.
— Серцем! — почувся
одвіт. —
Інколи палить
мене без кінця
Так, що аж виступить піт.
— Що ж там у серці
у вашому є?
— Скільки хворієте днів?
— Що почувати хвороба
дає? —
Відповідь коротко:
— Гнів!
Лікар послухав,
Пітвів юнака,
І тихо сказав:
— Молодець!
Зараз потрібна
хвороба така.
Більше б таких нам
сердець.
Стиснув юнак йому
руку стару,
І, хмураючи брови,
сказав:
— Вірю. Надіюсь.
Ніколи не вмиру!
Зброю ж до труба
вивчав.
Після цих слів
розійшлися вони —
Лікар на фронт і юнак.
...Видно як сяє
в пожежі війни
Гніву священного знаю.
Німця-злodingу
без промаху б'є
Гнівом недужий боєць.
Сила у серці гарячому є:
— Смерть ворогам! —
та й кінець.

10 вересня 1942 р.
Південний фронт.

Ми стали тепер фронтовиками, і адреса тепер у мене інша, але від надсилання мені будь-чого ще утримуйтесь.

Гарячий привіт Вам і всім тим, хто збирався тоді послухати мої вірші, зокрема Лідії Петрівні, Максимові Тадейовичу, Катерині Михайлівні, Михайлові Стельмаху.

Тисну всім руки,
Всього найкращого!
Василь ЛІСНЯК.

22 жовтня 1943 року.

Дорогий Павле Григоровичу!

Сьогодні в мене велика радість: Юлія Борисівна Мірська прислала мені «Вибрані поезії» Лесі Українки, «Катерину» Тараса Шевченка і журнал «Україна» № 4. В скорому часі обіцяє мені вислати Ваш «Похорон друга».

«А чого ж радіти», — спитаєте Ви. О, любий Павле Григоровичу! Ви, гадаю, не уявляєте, як дороге для мене зараз рідне слово. Не уявляєте хоча б тому, що маєте змогу частіше читати його і чути. А крім цього, коли б Ви знали, як мало я читаю! Сором сказати: добру половину поезій Лесі Українки маю змогу читати вперше.

І — доленько моя — як

же радісно мені: те, про що я не раз так палко мріяв у теперішній важкий час, знаходжу у Лесі Українці, в її прекрасному з прекрасних вірші «Коли втомлюся я життям щоденним». Кажу «прекрасному з прекрасних», а того й не знаю, що, може в цій книзі я ще знайду такі, од яких на radoшах перецілююся з усіма. О, душі великі людські! Коли б не ви, світ і справді був би суцільним стражданням... Більше читати! Вчитися боротися, вчитися любити!..

Прослухайте мій новий вірш про нашу Україну, про Дніпро.

ДНІПРО

Згорілий степ,
спустилися села
Уздовж змілілої ріки.
І можна звістка невесела
Теззала серце на шматки.
Ламали ліс удами бурі,
Пілля летіло в шум отав.
Як сивий літчик
на бандурі.
Дніпро на хвилях рокотав.
Дніпро!.. Я знав у скрбину
осінь
Про що він думав
кожну мить,
Мені вчувається і досі.
Як хвиля збурена шумить.
Од берегів Дніпра
чудових
На схід манячили путі.
Стояли верби, як удови,
Пі роняли сльози золоті.
Свята ріка своєму люду
Немов догукувала веліч:
— Ідіть! — Я тут вас
ждати буду.
Вертайтесь в славі побід.
Ми всі тоді зібрали в себе
Живущу силу — мову ту.
І от — побачили у небі
Зорі побіди золоту.
І от —

уже ми повернулись
До берегів святих Дніпра,
До тих степів,

до хат і вулиць,
Де ми трудилися
для добра...
Прекрасна ріко!
Славний степе!
Ти, серцю любее село!
Прийміте нас усіх до себе,
Щоб враз все горе

одлягло.
І дайте сили нам такої,
Яка б ворожий край
стоясла...
Я на гребні хвилі золотої
Сипнула сонцем із вєста.
Ваш Василь ЛІСНЯК.

30 вересня 1944 р.

Дорогий Павло Григорович!

Від імені Президії Верховної Ради Союзу РСР командування нашої частини нагородило мене орденом Червоної Зірки. При масовому героїзмі серед нашого народу — це для мене не така вже й велика заслуга. А все ж вона щось та означає.

Про цю нагороду командування збирається написати в Спілку...

Олекса Ющенко повідомляє, що вийшла книжка зібраних поезій Ваших. Обіцяє, коли дістане, навіть вислати й мені сюди. Та не знаю, як йому вдасться здійснити цю важливу, дуже бажану для мене справу.

Сердечний привіт Вам і Лідії Петрівні. Привіт Лесі
Ваш Василь ЛІСНЯК.